

VEJLE
AMTS AARBØGER

UDGIVNE AF

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

1920

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE
1920

OM
C. A. THYREGOD OG HANS SLÆGT

— TREDJE STYKKE —

VED

EVALD TANG KRISTENSEN

NAAR MAN har læst de meget sparsomme Meddelelser, der findes optegnede om *C. A. Thyregods* Liv og Familieforhold, faar man uvilkaarlig det Indtryk, at han som den yngste af 6 Brødre var ej alene mest begavet, men ogsaa den mest opadstræbende med Hensyn til at samle sig Kundskaber og videre Uddannelse, og at han søgte at naa dette sit Maal ved at blive Skolelærer. Videre kunde hans Higen ikke strække sig af ret forstaaelige Grunde. Jeg har hidtil altid haft den Forestilling, at det netop var ham, der gav Stødet til, at den ældre Broder ogsaa valgte at uddanne sig til Lærer. Det er sikkert nok, at han selv havde Følelsen af at være for uvidende, men denne Følelse maa Broderen nok have haft endnu tidligere, og jeg har nu faaet en helt anden Opfattelse af den Sag. En endnu ældre Broder, nemlig *Jens Lystlund*, født 1810, har virkelig ogsaa stærkt ønsket at komme ind paa Lærervejen og naaede sin Hensigt. Da jeg sidste Sommer talte med en pensioneret ældre Lærer, *J. Thomsen*, forhen i Møltrup, fortalte han mig, at *Jens Lystlund* i mange Aar var Lærer ude i *Nørre-Sned*, men da han ikke havde

faaet nogen ordentlig Uddannelse, var han maaske ikke særlig dygtig. Thomsen, der havde set hans Skoleprotokol, vidnede, at den var den mest daarlig førte, han nogen Sinde havde set. Jeg søgte nu nærmere Oplysning om Manden, og det viste sig saa, at han kun var 22 $\frac{1}{2}$ Aar, da han kom ud til Nørre-Snede og der blev Biskolelærer 1833, altsaa da Broderen Christen kun var 10 Aar. Men det var kun en Biskole, han forestod, og i hver af de fire saadanne Skoler i Sognet holdtes kun Skole om Vinteren. Hans Formand hed *Peder Jensen Grætrup*, en Bondekarl fra Klovborg. Fra nu af søger Jens Lystlund hvert Efteraar tilbage til Nørre-Snede, men tager om Sommeren Plads som Tjenestekarl i sin Hjemegn. I 1836 var han i Vindelev efter om Vinteren at have bestyret to Biskoler »til Tilfredshed«. 1838 var han i Kollerup og 1839 i Knude i Hvejsel, i 1840 i Tørring. Men hver Vinter er han Lærer. Endelig 1845 tog han fast Bopæl i Nørre-Snede, idet han da giftede sig med Pigen *Karen Marie Andersdatter*. De er indførte i Kirkebogen som kopulerede d. 27de December. Han havde da Ophold i *Hundshoved*, og hun var en Datter af Aftægtsmand *Anders Sørensen Godthaab*. Nu kalder han sig stadig Jens Lystlund, har smidt Efternavnet Andersen bort og tilegner sig aldrig Navnet Thyregod. Ægtefællerne havde følgende Børn:

1. *Ane Marie Jensen Lystlund*, født d. 14de Januar 1846. Faderen betegnes da som Hjælpeskolelærer i Hundshoved og Boest, og Moderen som Indsidderske hos Forældrene i Godthaab. De havde jo heller ikke været gift mere end godt 14 Dage.

2. *Christiane J. L.*, født d. 2den Maj 1847. Hun døde d. 17de Juni s. A. af Kighoste. Forældrene betegnedes da som Væverfolk paa Engebjærg Mark.

3. *Christiane J. L.*, født d. 30te Maj 1848. Forældrene Indsiddere paa Engebjærg Mark.

4. *Anders J. L.*, født d. 12te April 1851. Faderen Væver og Moderen Inderste i Sønderlund. Han døde d. 8de April 1876, 25 Aar gammel.

5. *Anton J. L.*, f. d. 28de Maj 1852. Faderen Husmand og Væver paa Godthaab Mark. Han døde d. 19de Februar 1864.

6. *Maren J. L.*, f. d. 5te Februar 1854. Moderen havde da Bopæl i Boest. Hun døde i Kjøbenhavn 1907 og var da gift med Skrædder N. J. Grønlund.

7. *Niels J. L.*, f. d. 20de August 1856. Moderen da 40 Aar.

8. *Jens Peter J. L.*, f. d. 6te Januar 1859. Han døde 32 Aar gl.

9. *Antonine Mariane Alexandra Jensine L.*, f. d. 9de Juni 1866. Moderen da 51 Aar gl.

Nr. 1 er nu Enke efter Arbejdsmand *Mads Pedersen* og boer i *Nørre-Snede*.

Nr. 3 blev d. 4. April 1884 gift med Husmand *Søren Andreassen* i Nortvig, 31 Aar gl. De bor nu paa Aftægt hos deres Søn *Jens Lystlund Andreassen* i *Gludsted*.

Nr. 7 har indtil sidste Efteraar haft en Ejendom i Boest, men bor nu i *Hampen* ved N.-Snede.

Nr. 9 er Enke efter Husmand *Anton Jensen* i Bryrup. Han døde 1915, og hun boer nu i *Bryrup*.

I Konduitelisten over Lærerne i Sognet haves følgende Betegnelser 1835:

Nørre-Snede: P. S. Bendixen, Autodidakt.

Duelighed: Temmelig godt.

Flid i Embedet: Godt.

Sædelighed og Opførsel: Meget godt.

Hampen-Bjørnskov: Jens Lystlund Andersen.

Duelighed: Godt.

Flid: Godt.

Sædelighed: Meget godt.

Boest-Hundshoved: Lavst Larsen.

Duelighed: Godt.

Flid: Godt.

Sædelighed: Meget godt.

I 1850 var Bedømmelsen ikke ret heldig, idet der ved Visitatsen findes saadan Vedtegning:

»De tre Biskoler, som høre til Sognet, vare ogsaa til Stede ved Visitatsen, men deres Tilstand lod næsten i alle Henseender meget tilbage at ønske, dels som Følge af den liden Undervisning, der efter Sognevisitationen kunde blive dem til Del, dels af de Personers Beskaffenhed, til hvilke Undervisningen den største Del af Aaret maatte betros, samt Sognets adspredte Beliggenhed og en Del andre uheldige Omstændigheder.«

Vi kan da paa det hele forstaa, at Jens Lystlund ikke var nogen særlig duelig Lærer. Men hvor skulde det kunne være andet, da han stadig maatte ernære sig og Familien som Væver. Han blev dog fast ansat, uagtet han ikke havde taget Skolelærer-Examen, og vi finder ham da ogsaa som fungerende Lærer i 1860 anført i »A. Pedersens Skolestatistik.«

Endelig 1890 døde han. Vi finder i Kirkebogen under Døde:

1890 d. 12te Oktober Jens Lystlund Andersen, gift, pensioneret Lærer i Boest, 80 Aar gl., født i Tyregod.

C. A. Thyregods Søskende kom tidlig ud at tjene, hvilket jo var en selvfølgelig Ting, da Hjemmet var fattigt. Men vi kan dog ikke faa nogen Besked om, hvor de fik Tjeneste før deres Konfirmation. Af de omliggende Sognes Til- og Afgangslister ser vi, at den ældste Søn *Jens Peter* kom til Bindeballe i *Randbøl*

Sogn at tjene, da han var 17 Aar. Sønnen *Jens Lystlund* kom til Skovgaard i *Kollerup* Sogn i 1828, da han var 17 $\frac{1}{2}$ Aar, men var der kun om Sommeren. Aaret efter fik han atter Tjeneste samme Sted. *Hans Bjerring* kom 1830 til *Vejle* By, da han altsaa var 15 Aar. Her var han maaske i længere Tid, men fik i alt Fald i 1835 Tjeneste i *Brande* og var der et Par Somre. *Laurits* fik ogsaa Tjeneste i *Brande*, da han var 15 Aar.

Disse Sønners senere Skjæbne er mig ubekjendt, naar undtages *Jens Lystlunds* og *Hans Bjerrings*. Datteren *Marie Margrethe* har jeg søgt at faa lidt mere Rede paa. Hun havde mange Tjenester og flyttede meget om. Da hun 1832 var 15 Aar, kom hun til *Hvejsel*, men da hun 1837 flyttede derfra, fik hun i Kirkebogen den Tilføjelse: »Med et mindre fordelagtigt Skudsmaal.« 1839 tjente hun paa *Lerbæk* i *Hover* Sogn og flyttede derfra til *Grejs Mølle*, men vendte allerede 1ste Maj 1840 atter tilbage til *Lerbæk Mølle*. Saa flyttede hun til *Skibet* 1ste November 1840 og havde da et godt Skudsmaal, var saa igjen i *Hover* og i November 1841 i *Skibet*. Nu flyttede hun til *Vejle* i 1842 og fik Tjeneste hos Kjøbmand *B. Hansen*, men tog atter Tjeneste i *Lerbæk Mølle* 1ste Maj 1843. Saadan skiftede hun uafsladelig Plads og havde ikke noget blivende Sted. Det lader da til, at hun gjerne vilde prøve baade det ene og det andet. 1837 skriver Præsten i *Hvejsel*, at hendes to sidste Husbonder ikke havde været tilfreds med hende. Hun maa vist ogsaa have været noget vidtløftig af sig, da vi i *Hover* Kirkebog finder følgende:

1844 d. 21de Juli født *Jacobine Kirstine Marie Rasmussen*. Moderen var *Marie Margrethe Andersdatter* i *Høgsholt*. Til Barnefader udlagt *Dugmager Jacob*

Rasmussen af Grejs. Om dette Barns senere Skjæbne véd jeg intet. Med Dugmageren blev hun ikke gift, men blev atter frugtsommelig ved Enkemand og Væver *Christian Sørensen*, som da var 40 Aar og Indsiddet i *Hørup*. De blev nu gift i *Hover* d. 25de Juni 1848, og hun betegnes da som Sypige og Indsidderske i *Høgsholt*. D. 23de September fødtes saa deres første Søn *Elias Christian Sørensen*. Den næste Søn *Fredrik Carl Christian Sørensen* fødtes d. 6te Oktober 1852, og da boede Forældrene paa Graverhus Mark. Den tredje Søn *Jens Peter Sørensen* fødtes d. 29de April 1855 og døde 6te Juni s. A. Da var Faderen Daglejer i *Urskov*. Efter den Tid har det været mig umuligt at efterspore disse Folk. De er forsvundne fra *Hover*, men hvor de er flyttede hen, kan jeg ikke opgive. Sandsynligvis lever nogle af dem endnu.¹⁾

Jeg kan ikke her tilbageholde min Undren over, at C. A. Th. aldrig omtalte de to Brødre, der var Lærere og overhovedet slet ikke omtalte hverken sine Forældre eller sine Søkende. Særlig paafaldende forekommer det mig dog, det var med Lærerne, og det ser ud til, at der aldeles ikke har været nogen Forbindelse imellem dem, eller at de nogen Sinde besøgte hverandre. Hverken ved det før omtalte Sølvbryllup eller ved Afskedsfesten i *Ans* mærkede man det mindste til C. A. Th.s Familie ud over Konen og Børnene, og det synes mig dog, at der ved saadanne Lejligheder havde været nogen Anledning dertil. Da Mindestenen blev afsløret i *Tyregod By*, vilde det have været paa sin Plads at have mærket noget til et eller andet Sideskud paa den *Thyregodske Familie*, men uagtet

¹⁾ I *Hover Sogns Afgangliste* nævnes, at *Kristen Sørensen* med Hustru, Husfolk i *Hover*, flyttede 30te Oktober 1856 til *Vindelev*. Maaske det er dem. Sønnen *Søren Christensen*, 16 Aar, flyttede med. Han maa saa have været Søn af Mandens første Ægteskab.

der sagtens var nok af dem, viste der sig ikke et eneste. Jeg finder dette ret mærkeligt. Ingen af dem havde sagtens faaet Indbydelse til at møde, og de var vel for beskedne til at give deres Nærværelse til Kjende, hvis de overhovedet havde fulgt Indbydelsen. Pastor Carlsen havde maaske slet ikke indbudt dem.

At Jens Lystlund lod sine Børn faa Efternavnet Lystlund, har maaske gjort noget til, at de to Familier blev fremmede for hinanden, men de boede for Resten ikke ret langt fra Tyregod, og Broderens Børn der i Snede kunde dog nok have givet Møde. Jeg vil her tilføje, at jeg i Snede Kirkebog ikke saa sjældnen har lagt Mærke til, at Forældre der har ladet deres Børn kalde op efter ham, hvilket er et godt Tegn.

Hvor C. A. Th.s Moder er død, kan jeg ikke oplyse noget sikkert om. Hun var jo til sidst Almissem i Tyregod, men flyttede saa til Hover. Der betegnes hun som Indsidderske i Høgsholt; men flyttede 1ste Maj 1848 tilbage til Tyregod efter at have været i Hover knap i 5 Aar. Det ser da ud til, at man vilde se at faa hende bort, for at hun ikke skulde blive sognepligtig der. Men det er nu kun min Gisning. Siden den Tid har jeg tabt Sporet af hende, hvis hun da ikke er den Ane Pedersdatter Høj, der som Enke døde d. 31te December 1857 i Hover af Alderdom. Men den angivne Alder 69 Aar passer ikke. Er det hende, er hun vel igjen søgt til Hover for at komme i Nærheden af Datteren, den eneste, der maaske brød sig om hende.

Som det er Tilfældet med alle andre Forfattere og Skribenter, nemlig at deres Frembringelser er meget forskellige af Værdi, saaledes er det ogsaa med Thyregods. Forfatterne behandler somme Tider Emner, der

ikke ligger for dem, og det kan ogsaa være, at det, de skriver om, synes for dem at være ret betydningsfuldt, men dog ikke er det i Virkeligheden. Naar vi nu ser paa den store Masse, Th. har skrevet, saa finder vi deri Ting, der er saa lødige, at man i højeste Grad glædes derover; men andet falder næsten ind under Begrebet Fyldekalk, og ved at læse dette faar man næsten Indtrykket af, at Manden undertiden har skrevet uden nogen videre Beaandelse, men blot for at tjene nogle Penge. Stilen kan i Regelen være saa ægte folkelig og lige til, at man i høj Grad glædes ved den, til andre Tider støder man paa en Stil, der er alt for lavet og smager alt for meget af det højere Bogsprog. Naar de deri fremtrædende Personer indføres talende, kan det være saa kunstigt, at man maa sige: »Saadan kan en Bondemand eller Bondekone ikke føje sine Ord.« Men i de fleste Tilfælde er Stilen dog jævn og tiltalende, og Ordvalget som det bør være. Det her sagte gjælder naturligvis Historierne. Jeg skal nu ellers ikke indlade mig paa at gaa for meget i Enkelthederne eller kritisere de forskjellige Historiers Værd. Men jeg vil henlede Opmærksomheden paa andre Sider af Th.s Forfattervirksomhed, da det forekommer mig, at der hidtil ikke er blevet lagt saa megen Vægt derpaa, som den fortjener.

Der er nu først de udmærket gode Bidrag, han har givet til *den jyske Bondestands Kulturhistorie*, særlig i Hedeegnene. For mig staar dette som det ypperste i hans Forfattervirksomhed. Her har han leveret noget saa lødigt og vederhæftigt, at vi maa være ham meget taknemmelige derfor. Jeg kunde ret ønske, at denne Side af hans Virksomhed maatte blive stillet anderledes klart frem, end hidtil er sket. Ja, der er for Resten slet ikke sket noget i den Retning. Skildringer

af fordums Kulturliv har altid sin blivende Betydning for kommende Slægter. Han har selv betegnet disse Skildringer som Barndoms minder, og disse troværdige og fyldige Billeder burde virkelig samles i en Bog for sig. Jeg har i min forrige Artikel peget paa, at der burde udgives et lille pænt Udvalg af Th.s Digte i Hundredaaret for hans Fødsel, men jeg kunde ogsaa ønske, at der udgaves en Bog, som fremdrog saa meget som mulig af hans Barndoms minder, maaske forsynede med oplysende Noter. Der maatte nok kunne findes en Mand, som hertil var skikket og havde den rette Forstaaelse af Sagen.

Lad mig her blot pege paa nogle enkelte af de Artikler eller Skitser, jeg sigter til.

I »Husvennen« 1892—93 findes en længere Opsats med Titel »Fra et Hedesogn for tredsindstve Aar siden«. Det er en udmærket Skildring af, hvorledes Livet førtes der ude paa Heden ved den Tid, da Th. blev født, og mens han var Dreng. Sognets Navn er naturligvis *Brande*, skjøndt det ikke nævnes. Th. havde saa godt som altid en sær Sky for at nævne Steders og Personers virkelige Navne, hvilket ikke kan andet end regnes ham til Last. I saadanne kulturelle Optegnelser maa man altid sted- og personfæste, saa godt man kan. Han begynder med at sige, at Sognet, han skildrer, er meget stort, næsten tre Kvadratmil. Naar man nu husker, at en Kvadratmil er omtr. 10,286 Tdr. Land, og 3 Kvadratmil altsaa omtr. 30,858 Tdr., vil man se, at Th.s Opgivelse er saa rigtig som vel mulig. *Brande* er paa 27,879 Tdr. Land og findes netop i Nærheden af Barndomshjemmet, ja er endog det Nabosogn, hvor han efter manges Udsagn tilbragte flere af Barndomsaarene. Det allerstørste Sogn i Jylland, nemlig *Haderup*, var den Gang kun lidt over

32,000 Tønder Land. Et andet godt Fingerpeg til Stedsbestemmelsen er, at han nævner den daværende Stodderkonge *Hans Tornvig*. Navnet *Tornvig* findes ikke i Brande, men i Nabosognet *Arnborg*, og er et Hedested tæt op til Brande Sogneskjel. Alt hvad Th. i denne Artikel meddeler, har fuldstændig Troværdighedens og Paalidelighedens Præg. Der er slet ingen digteriske Tilsætninger og absolut intet af Udsmykning. Han skildrer den nøgne Virkelighed og med en udmærket Iagttagers Sikkerhed, saa man let skjønner, at han ikke har sine Meddelelser paa anden eller tredje Haand, men har set alt med egne Øjne. Det Sammentræf, Th. som Dreng havde med *Hans Tornvig*, er troværdigt nok, og Skjænderiet mellem ham og *Ellen Marie* fra *Gludsted* er overmaade sikkert tegnet.

Her fortæller Th., at han selv tjente i *Bjærggaarden*. Ellers véd man ikke noget om, hvor han tjente som Dreng. Den gamle *Tue Eriksen* i *Tyregod* fortæller rigtignok, at han tjente som Faarehyrde i Brande Præstegaard, men det passer maaske ikke. Urmager *Tolstrups Moder*, der i mange Aar boede i *Vrads*, hvor hendes Mand var Plantør, har fortalt, at Th. tjente i en Hedegaard som *Hjortedreng*, og at *Bibelen* blev henne for den Mand, han tjente, og var borte hele Sommeren. Men om Efteraaret kom den dog for en Dag, idet den unge Mand havde neglet den og ført den med sig ud i en Hytte, han havde bygget sig der ude af *Tørv* og *Lyng*. Den omtalte *Bjærggaard* kan vistnok ikke være nogen anden Gaard end *Sandfeldbjærg*, der ligger i den nordvestligste Del af Sognet og den Gang laa paa et meget ensomt Sted. I den Tid var der paa det Strøg kun meget spredte Beboelser. Østen for paa den anden Side af *Aaen* ligger *Holtum* og lidt længere øster paa *Tornvig*. At

han tjente paa en Gaard, der stødte op til Sognegrændsen, passer udmærket med Sandfeldbjærgs Beliggenhed, og vesten for har vi det endnu større Sogn *Sønder-Omme*.

Men jeg vil fortsætte med Omtalen af Th.s Kulturskildringer. I »Husvennen« 1890—91 findes atter nogle Barndoms minder om »Landstrygerfolk«. Her har vi Beretningen om den gamle Spillemand *Jakob Faaborg*, der drog omkring og spillede for Folk i Spidsen for en hel Flok. Ved at læse herom faar man det Indtryk, at denne Skildring er paalidelig endog i de mindste Enkeltheder. Th. bevæger sig jo ogsaa her i Barndomsegnene, i Givskud, i Lindet. Det er helt vemodigt at læse om Abelone og hendes Endeligt, samt om hendes Søn Frands, der efter Th.s Sædvane er et forvansket Navn. Th. fortæller, at samme Dreng efter Moderens Død blev indlejet i hans Hjem, og at han der lærte ham temmelig nøje at kjende.

Hans Opskrift »Ved Tørring Skole« hører aabenbart ogsaa til Barndoms minderne, da det er en Tildragelse fra 1829—30.

»En natlig Begivenhed« i »Husvennen« 1893 har jeg flere Gange hørt fortælle omtrent paa samme Maade. Th. kalder den paagjældende Mand Mads Mikkelsen, jeg kjender ham under Navnet Skaldet-Lars, og der er ingen Tvivl om, at det er en Tildragelse fra Th.s Barndomsegn.

I »Husvennen« findes fremdeles gode Skildringer af, hvorledes Julefesten forhen fejredes i en Bondegaard paa Heden, og hvilke Skikke og Lystigheder der knyttedes til Pintsen, samt hvorledes Ungdommen der ude dandsede og morede sig paa Sandfeldbjærg og andre store Bakker Pintseften eller Pintsedags Aften; det samme, som jeg selv tit har hørt.

Han fortæller ogsaa, at han selv paa en Rejse i Himmerland fik en hel Del udpyntede Majtræer at se i forskjellige Landsbyer.

»Præstegaardens Udmark« er ogsaa et Virkelighedsbillede. Den her skildrede Præst skulde vel ikke være Hr. *Jacob Kjær* i *Skorup* og *Tvilum*, der døde i Vejle 1849. Jeg har hørt ham beskrive som en meget trættekjær Mand, der en Tid var afsat fra sit Embede, men dog igjen blev Præst og var det i mange Aar. Men jeg har aldrig hørt noget særlig ufordelagtigt om ham.

I en Aargang af »Husvennen« findes en Artikel, som jeg sætter megen Pris paa. Det er den med Titel »Folkedigtning i Vestjylland«. Her giver Th. en rigtig god Oversigt over den Digtning, der afløste vor gamle Folkedigtning og dens Efterklang. Han beskæftiger sig med Viser, hvis Forfattere var kjendte, om end det er nu ret ukjendte Personer. Vore egentlige Folkevisers Forfattere er jo aldeles ukjendte. Han fortæller os i Artiklen noget om den gamle Sevelbo-Vise, der skal være forfattet af en Gaardmand Hans Jespersen i Nørstoft i Sevel Sogn. Det er for Resten en meget pudsig Vise, som jeg i sin Tid fik en Afskrift af oppe fra Ty. Nu for nylig er den bleven trykt efter Diktat af en gammel Kvinde i Bryrup, der kunde huske den, og hun har da faaet Tryknings-Omkostningerne dækkede ved at gaa omkring og sælge den. Dernæst omtaler Thyregod Jesper Lindbjærg, Anders Kartemager og Peder Junker. De to sidstes Frembringelser har jeg selv flere Gange gjort Bekjendtskab med. Kartemagerens Viser, der for det meste var meget spottende og snærtende, men ikke uden et ret godt poetisk Sving, har man kunnet høre helt ned imod vor Tid. Th. har i sin Afhandling givet Prøver af

deres Poesi. Egentlig Folkedigtning kan man just ikke kalde den, men den er da i alle Fald bedre, end hvad der senere kom frem og blev sunget af Almuesfolk, Markedsviser, Kjæresteviser, Soldaterviser o. s. v., og som er blevet bredt ud over Landet af det bekjendte Strandbergske Forlag. Thyregods Afhandling er meget oplysende for den, der ønsker at kjende, hvad Almuesfolk gav sig af med at synge i hans Barndom, men da Tyregod og Brande Sogne vist i særlig Grad har været fattige paa egentlige gamle Viser, har han ikke kunnet meddele noget om eller givet Prøver af dem. En noget anderledes udformet Afhandling om samme Emne findes i »Nyt illustreret Ugeblad« 1873, og i samme Blad har han ogsaa skrevet de meget læseværdige Artikler: »Juleaften i en jysk Bondegaard« og »Ved Sotteseng og Ligkiste«, der begge er udmærkede kulturhistoriske Stykker.

Af og til indflætter han ogsaa Skjæmtesagn i sine Artikler, men det er jo gode gamle Kjendinger.

Ogsaa paa *det topografiske Omraade* har Th. leveret fortræffelige Ting. Her maa jeg fremhæve som noget særligt bemærkelsesværdigt, at Th. i sine Fortællinger jævnlig indfletter Stedsbeskrivelser, der er fuldstændig paalidelige. Blot et Par enkelte Exempler. I Begyndelsen af Fortællingen »Kasper Vildtvogter« fortæller han klart og paalideligt om *Sejting* Sogns Kirke og dens Nedbrydelse samt om Sognets tidligere Skove. Ret mærkeligt er det for Resten, at »Traps Beskrivelse af Danmark« ikke har taget noget Hensyn til, hvad Th. her fortæller, skjøndt det er tydeligt nok, at det hele beroer paa Kjendsgjæringer og sandsynligvis paa Selvsyn. Der nævnes lige hos Trap, at Kirken er opført antagelig efter 1340 og forfalden før 1524, men at Murene af den endnu ved 1840 var halvanden Alen høje, siges ikke.

I Fortællingen om »Fogeddrabet paa Munkebjærg« findes et godt topografisk Stof og en fuldt ud historisk Baggrund. Det gjængse Sagn om Hans Munk paa Hvilshjærggaard og Nedmaningen af hans Gjenfærd gjengiver han helt tro, som han har hørt det.

Ligeledes i Fortællingen »To Tiggerdrenge« er der gode Meddelelser om de stedlige Forhold i den vestlige fremspringende Ende af *Middelsom* Herred, der kaldes *Skavn* (∴ Skagen), om Mosen derved, om Kradmøllen ved Rindsholm, Skaber Mølle og Pindhus.

I »Samlinger til jydsk Historie og Topografi« har han jo skrevet rigtig gode Ting. Jeg nævner lige Titlerne paa Artiklerne:

1. Allingklosters Levninger og Beliggenhed.
2. Aktstykker fra Hemmestrup.
3. Kirkelevninger i Midtjylland.

Til Stykket Nr. 2 vil jeg tilføje, at disse Aktstykker tillige med en hel Del andre gamle Dokumenter blev solgt fra Gaarden ved offentlig Auktion. Jeg saa en hel Del af dem hos en Høker og Jordemodermænd i *Vindum*, og en Del af dem havde han allerede brugt til Kræmmerhuse. Jeg købte et Par enkelte meget gamle Dokumenter af ham, laante dem siden ud til en Student Th. Bøggild, men fik dem aldrig tilbage, da han nægtede at have faaet dem. Nogle enkelte Stykker har jeg endnu liggende og har ikke naaet at faa dem offentliggjort.

Det mest betydelige Bidrag, Th. selv har givet til *sin Livshistorie*, har han ydet os i en større Afhandling med Titel: »Jelling Seminarister i Krigsaaret 1848«. Det er naturligvis kun et saare lille Afsnit af hans Liv, men det er dog af ikke ringe Vigtighed, da han giver en Del Træk til Bedste, der belyser ikke alene hans eget Liv, men ogsaa kjendetegner andres. Han

blev nemlig i Tjenesten som Soldat Kammerat med *Kristen Kold* og *A. Kr. Povlsen Dal*. Den første har jeg aldrig truffet, men den sidste stiftede jeg i mine yngre Dage Bekjendtskab med, og vi blev helt gode Venner. Th.s Skildring af Kold er udmærket god og træffende, efter hvad vi da kjender til samme Mand anden Steds fra. Ogsaa *Lind* fra Tim Mølle fortæller han gode Træk om. Broderen, der var Lærer, har jeg kjendt meget nøje. Th. fortæller ej alene om sin Soldatertid, men ogsaa mange interessante Ting om Seminarist-erne. Dog er det meget kjedeligt, at han i sin Om-tale af nogle af disse ikke nævner de virkelige Navne, men giver dem opdigtede. Han indflætter ogsaa i denne Artikel nogle Meddelelser om »Slavekrigen«, saaledes som den artede sig der paa Egnen,¹⁾ og det er meget morsomt at læse hans Skildring deraf. Hvad han beretter om *Rasmus Sørensen*, der begyndte med Folkehøjskolen i *Uldum*, er da ogsaa værd at læse. Hele denne meget lange Skildring fra Jelling, der fremkom i Anledning af Seminariets Halvhundred-aars Jubilæum er udmærket læseværdig og mere betydelig end adskillige af hans Fortællinger. Den er sikkert i alt fuldstændig stemmende med de virkelige Tilstande.

Paa Skolens Omraade har Th., som jeg forhen har skrevet om, gjort et betydeligt Arbejde for at give Lærerstanden bedre Kaar. Men han har ogsaa givet gode Billeder af *Lærervivet*, saadan som det virkelig artede sig paa hans Tid. Man læse blot Skildringen af de tre Lærere Hans Pedersen, Ole Bæklund og Jensen i Vandager. Navnene baade paa Personer og Steder er efter Th.s slemme Vane ændrede, men Forholdene,

¹⁾ I »Folkets Almanak 1855« har han en lidt novellistisk Skildring af »Den gale Onsdag« og siger, at den er efter samtidiges Beretning. Men Stednavnet Øgholt er opdigtet.

hvorunder de levede, er godt skildrede. Herhen hører da ogsaa den lille Fortælling »En Udvej«.

Jeg har jo her foran sagt, at jeg nok kunde ønske, der fremkom en lille *Digtsamling* af Th., hvilket jeg jo i mit forrige Stykke ogsaa slog til Lyd for, men der er nok ikke megen Udsigt til, at det sker i vor Levetid. En Forlægger, der vilde ofre noget derpaa, vil vist ikke være let at finde, og saa er der den Hage ved det, at Digtene skal eftersøges paa saa mange forskjellige Steder og er ikke saa lige at træffe paa. I »Husvennen« er der adskillige, og i »Brage«, der udkom som Tillægsblad til »Skoletidende«, udgivet af S. H. Klavsén, er der endnu flere. Hans Digte maa betegnes som jævne og naturlige og er mange Gange bedre Poesi end alt det Bras, der kommer frem mellem Aar og Dag og endog af Kjendere betegnes som god Poesi. Det er dermed ikke sagt, at der ogsaa af og til kan komme noget virkelig godt frem. Jævnhed og Folkelighed er nemlig Grundtonen i Th.s Digte, og deres store Ærlighed staar i grel Modsætning til al den Opstyltethed og Forskruethed, mange af de saakaldte Digtere lever i og gjør sig til af.

Efterslæt.

Som ungt Menneske gav C. A. Th. sig en hel Del af med at skrive Lejlighedsdigte, Brudevers, Ligvers o. lign. til sine Bekjendte, og efter den Skik, der ned til den nyere Tid har været herskende paa Landet, præntede han dem selv og udstafferede dem med Randtegninger af Blomstervaser eller Søjler med blomstrende Ranker, naturligvis i stærke Farver. Rundt omkring hos Almuesfolk kan man endnu paa Væggene se saadanne Vers hængende i Glas og

Ramme, og det er slet ikke underligt, at man sætter Pris paa dem, da det er Slægtminder.

De mest kunstnerisk udstyrede, jeg af den Slags har set, var tegnede af Jordemodermand J. Klysner i Taanum. De var ligefrem baade nydelige og smagfulde. Ole Frølund i Gjellerup har lavet en uhyre Mængde, der kan findes over store Dele af Hammerum Herred, og man sagde, at hans Moder digtede Versene, som han saa præntede og forsynede med Dekorationer udenom. Overalt fandtes der slige Kunstnere, der havde god Afsætning paa deres Varer og havde en ret pæn Extraandtægt derved. Af C. A. Th. ligger nu her for mig to Konfirmationsdigte, begge præntede og forsynede med pæne Dekorationer. Paa det ene Papir er tegnet en bred Blomstervase, paa hvis Side staar følgende Digt til *Inger Magdalene Maximilianussen*:

I dine Levedages Morgen
 Du spirer Blomsterknoppen lig
 Al Kummer er for dig forborgen
 Din Siel paa søde Ønsker rig
 Men aabner du dit unge Hjerte
 For Vellysts Smil Begierlighed
 Ved deres Ild i Nag og Smerte
 Henvisner da din Yndighed
 Derfor i hver en Livets Alder
 Vogt dig for Falskhed og for Svig
 Til Herren dig fra Jorden kalder
 Og Gravens Skiød indslutter dig.

Der er i dette Vers slet ingen Tegnsætning. Oven ud af Vasen breder sig en hel Del forskellige Blomster, hvis Farver er ret lignende. Det andet Digt, der er sat ind i en tegnet Ramme, omslynget af Blomster-

guirlander, er bestemt for Søsteren *Johanne Henrikke Maximilianussen*, og Navnet *Henrikke*, der er særlig fremhævet ved at staa med store Bogstaver lige midt paa Billedet, er hvert Bogstav for sig omslynget med Baand, hvorpaa staar skrevet:

I dine Ungdoms Dage
Vær stedse redelig
Du ikke maa forsage
Om Modgang trykker dig
O! da skal Sorg og Kummer
Ei ængste dine Fied
Indtil i Gravens Slummer
Du Engang kaldes ned.

Begge Digtene er tegnede paa ret grovt Papir, og Tegningen af Blomster o. s. v. er ret plumpt udført, men Bogstaverne er helt godt præntede, og Farverne er livlige og har holdt sig godt.
